

16.01.2023

Група №14

Урок № 27

Тема уроку: «Основні правила вимови голосних звуків. Основні правила вимови приголосних звуків»

Мета уроку: формування в учнів компетентностей комунікативно доцільно й правильно користуватися орфоепічними нормами української мови.

Матеріали до уроку:

1. Опрацюйте § 24-25 у базовому підручнику: Українська мова (рівень стандарту): підручник для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти/

Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2018. – 208 с.

2. Перегляньте відео до уроку на YouTube:

https://www.youtube.com/watch?v=e07OAZMr6RM&ab_channel

3. Законспекуйте матеріал до уроку (ОСНОВНЕ):

Основні правила орфоєпії вимова голосних звуків

Голосні в українській мові у наголошеній позиції звучать чітко і виразно (голос, сила).

Так само чітко і виразно вимовляються і голосні [а], [і], [у] в ненаголошених складах (співати).

Ненаголошений [е] при вимові наближається до [и], так само як і ненаголошений [и] наближається до [е]. Особливо помітно це у випадку, коли [и] чи [е] знаходяться перед наголошеним складом (заметіль).

Голосні [е], [и] майже не змінюються у кінці слова і у складі з побічним наголосом (пити, пуля).

Ненаголошений звук [о], як і наголошений, теж вимовляється голосно, ніколи не перетворюючись на [а], як у російській мові. Проте перед складом з наголошеним [у] ненаголошений [о] стає схожим на [е] (ноша).

У дієслівних формах 3-ї особи однини і множини теперішнього часу буквосполучення -ться вимовляється як ц' : (сміється- с'м'ієц'а).

Буквосполучення -шся вимовляється як довгий м'який [с']: (смієшсяс'м'іјес':а).

Вимова приголосних звуків

Дзвінки приголосні [б], [д], [д'], [г], [ж], [з], [з'], [г], [дж], [дз], [дз'], як правило, зберігають свою дзвінкість.

Зокрема, це відбувається:

- на кінці слова (ніж, гедз);
- в середині слова перед наступним глухим приголосним, найчастіше на межі

кореня і суфікса (діжка, жабка); виняток - дзвінкий приголосний [г], який в окремих випадках чергується з глухим [х] перед глухими [г'] і [к] (н'іхт'і, вухкї);

- у кінцевих дзвінких приголосних префіксах роз-, без-, через- та інших перед глухим приголосного кореня (розповідати).

Дзвінкий [з] чергується з глухим [с] тільки у префіксі з- перед наступним глухим кореня (крім [ш] і [ч]) - с'ц'іпити, схот'іти. У випадку знаходження дзвінкого свистячого [з] перед шиплячими [ш] і [ч] він чергується з глухим шиплячим [ш] (зшити).

Глухі приголосні в середині слова перед дзвінками чергуються з відповідними дзвінками (Вишгород).

Приголосні шиплячі звуки [ж], [ч], [ш] перед наступними свистячими [ц'], [с'] чергуються відповідно зі свистячими [з'], [ц'], [с'] (книжка)

Сонорні приголосні [в], [й], які не мають глухих відповідників, в середині слова після голосного і перед голосним, на початку слова перед будь-яким приголосним і у кінці слова перетворюються на короткі нескладові голосні [я], [ї] (вояк, гаї).

Нормативним для української мови є чергування [у] та [в]; [і] та [й] у мовному потоці, яке залежить від кінця попереднього і початку наступного слова (наш учитель, наша вчителька)

4. Виконайте в робочому зошиті вправи 3, 7.1 до § 24-25 з підручника

О. Авраменка для 10 кл.

5. Виконайте наступні завдання:

1) Позначте рядок, у якому в усіх словах при вимові відбувається уподібнення приголосних звуків:

А) зсипати, дужка, розпач, жінці

Б) освітній, зарядка, молотьба, розжувати

В) якби, зшити, навесні, ягідки

Г) зжовкнути, ніжність, квітання, усміщці

Д) легкий, екзамен, ліжко, безсердечний

2) Звук [д] треба вимовляти на місці пропуску в усіх словах рядка:

А) му[.]рість, [.]жерельний, досві[.]

Б) пі[.]бити, баске[.]бол, електропоїз[.]

В) тиж[.]невий, водоспа[.], [.]алекоглядний

Г) астерої[.], переїз[.]ний, [.]рібнесенький

Д) пере[.]овсім, по[.]звонити, [.]ублікат

3) Підкреслені літери позначають той самий звук у всіх словах рядка:

А) доріжка, миєшся, широкий

Б) шістсот, Тбілісі, метелиця

В) свято, осінній, просьба

Г) Великдень, аякже, грунт

Д) будинок, бджола, Дніпро

4) Позначте рядок, в якому на місці пропущених літер потрібно вставити однакову літеру у всіх словах.

А) соло...кий, бри...кий, боро...ьба;

Б) бря...кіт, сли...ький, дорі...ка;

В) ле...кий, во...кий, бі...ти.

5) Спишіть слова, розкриваючи дужки. Підкресліть слова, за вимови яких відбувається уподібнення приголосних. Підкреслені слова запишіть

фонетичною транскрипцією.

Лю(д,т)ський, фу(д,т)больний, боро(д,т)ьба, бере(г,х)ти, ски(б,п)ка, ва(ж,ш)ко, ни(з,с)ько, ні(г,х)тик, бри(з,с)ки, кі(х,г)ті, при(з,с)ьба, моло(д,т)ьба, сте(ж,ш)ка, у ді(ж,з)ці, дьо(г,х)тьо- вий, во(к,г)зал, баске(т,д)бол, у ло(ж,з)пі.

б) Виберіть правильний варіант написання слова.

1 - смушка; 2 - смужка.

1 - якби; 2 - ягби.

1 - зলেখка; 2 - злегка.

1 - бородьба; 2 - боротьба.

1 - кігтьовий; 2 - кіхтьовий.

1 - нішка; 2 - ніжка.

1 - дубки; 2 - дупки.

1 - мабудь; 2 - мабуть.

1 - указка; 2 - укаска.

1 - щастливий; 2 - щасливий.

1 - вісник; 2 - вістник.

1 - областний; 2 - обласний.

1 - кістлявий; 2 - кіслявий.

1 - песливий; 2 - пестливий.

1 - контрастний; 2 - контрастний.

1 - надкістниця; 2 - надкісниця.

1 - шістнадцять; 2 - шіснадцять.

1 - улесливий; 2 - улестливий.

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту tanita.yar2018@gmail.com

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.